

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ, УПРАВЛІННЯ,
ПРАВА ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ



ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Олександр ГАЛИЧ

2026 р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

освітньо-професійна програма «Економіка підприємства»
спеціальність С1 Економіка та міжнародні економічні відносини
спеціалізація С1.01 Економіка
галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та
міжнародні відносини
рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

ПОЛТАВА 2026

Наскрізна програма практики для здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Економіка підприємства» спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини спеціалізації С1.01 Економіка галузь знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Мова викладання державна

Розробники:

ДИВНИЧ Ольга, доцент кафедри економіки та публічного управління, к.е.н., доцент;

ШКУРУПІЙ Ольга, професор кафедри економіки та публічного управління, д.е.н., професор;

МИКОЛЕНКО Інна, професор кафедри економіки та публічного управління, д.е.н., доцент;

Вячеслав ЗАЯЦЬ, директор компанії «Приватна фірма "КМ"»

Гарант освітньої програми «Економіка підприємства»

«01» вересня 2026 року

 Ольга ДИВНИЧ

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри економіки та публічного управління
Протокол «01» вересня 2026 року № 1

Завідувач кафедри економіки та публічного управління

 Вікторія МЕДВІДЬ

Схвалено радою з якості вищої освіти спеціальності «Економіка та міжнародні економічні відносини»

Протокол «01» вересня 2026 року № 1

Голова ради з якості вищої освіти спеціальності «Економіка та міжнародні економічні відносини»

 Ольга ДИВНИЧ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ОПИС ПРАКТИК.....	8
Навчальна практика «Національна та світова економіка».....	8
1.2. Навчальна практика «Економіка підприємства».....	10
1.3. Виробнича практика «Організаційно-аналітична практика».....	12
1.4. Виробнича практика «Комплексна практика з фаху».....	15
2. ЗМІСТ ПРАКТИК.....	19
2.1. Навчальна практика «Національна та світова економіка».....	19
2.2. Навчальна практика «Економіка підприємства».....	22
2.3. Виробнича практика «Організаційно-аналітична практика».....	25
2.4. Виробнича практика «Комплексна практика з фаху».....	28
3. ВИМОГИ ДО БАЗ ПРАКТИК.....	31
4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК.....	33
5. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИК ТА ОЦІНЮВАННЯ ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ	40
ДОДАТКИ.....	44

ВСТУП

Наскрізна програма практики розробляється згідно освітньо-професійної програми «Економіка підприємства» та навчального плану підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини спеціалізації С1.01 Економіка.

Метою практики є закріплення та поглиблення теоретичних знань, набутих у процесі навчання, формування й удосконалення професійних компетентностей і практичних навичок у сфері економіки підприємства, оволодіння сучасними методами економічного аналізу, планування та організації господарської діяльності, набуття досвіду розв'язання практичних завдань і обґрунтування економічних рішень для досягнення програмних результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою.

Завдання практики:

- закріплення та поглиблення теоретичних знань і набуття практичних навичок їх застосування для розв'язання професійних завдань у сфері економіки підприємства;
- ознайомлення із сучасними формами організації праці, особливостями функціонування суб'єктів господарювання, організацією їх економічної діяльності та управління бізнес-процесами;
- формування навичок пошуку, збирання, систематизації та аналізу економічної інформації з використанням сучасних інформаційних технологій і методів економічних досліджень;
- набуття практичних умінь щодо аналізу господарської діяльності підприємств, оцінювання ефективності використання ресурсів, економічного потенціалу та результативності їх функціонування;
- розвиток навичок планування господарської діяльності, економічного обґрунтування управлінських рішень та визначення перспектив розвитку підприємств;
- формування здатності виявляти проблеми економічного характеру, оцінювати ризики та визначати резерви підвищення ефективності й конкурентоспроможності суб'єктів господарювання;
- набуття досвіду розроблення й обґрунтування пропозицій щодо вдосконалення господарської діяльності, оптимізації бізнес-процесів та впровадження інноваційних підходів до розвитку підприємств;
- розвиток самостійності, професійної відповідальності, аналітичного та критичного мислення, дослідницьких навичок і здатності застосовувати набуті знання в умовах мінливого економічного середовища;
- формування потреби в безперервному професійному розвитку, систематичному оновленні знань та вдосконаленні практичних умінь.

Проходження практики сприяє формуванню:

компетентностей:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних

джерел.

ЗК 9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК 10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК 1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК 4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК 5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК 7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК 8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

СК 9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

СК 10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК 11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК 12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК 13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК 14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

СК 15. Здатність планувати, організовувати та обґрунтовувати господарську діяльність підприємств із використанням сучасних економічних методів і інструментів управління бізнес-процесами, зокрема в аграрному секторі економіки.

СК 16. Здатність оцінювати економічний потенціал підприємств, виявляти резерви підвищення ефективності їх діяльності та обґрунтовувати напрями розвитку в умовах змінного та ризикованого зовнішнього середовища.

СК 17. Здатність здійснювати стратегічний та бізнес-аналіз діяльності підприємств, формувати прогнози їх розвитку та обґрунтовувати управлінські рішення щодо забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, у тому числі в аграрній сфері.

програмних результатів навчання:

ПРН 3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро-, мезо-, макроекономіки та міжнародних відносин.

ПРН 4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

ПРН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН 8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ПРН 9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ПРН 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН 11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН 15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

ПРН 18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН 19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

ПРН 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для

виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

ПРН 22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

ПРН 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

ПРН 25. Вміти планувати та організовувати господарську діяльність підприємств, забезпечувати ефективне формування і використання матеріальних, трудових, фінансових та інформаційних ресурсів, оптимізувати бізнес-процеси, зокрема у сфері аграрного виробництва.

ПРН 26. Застосовувати сучасні методи оцінювання економічного потенціалу підприємств, визначати напрями його ефективного використання та розвитку з урахуванням інноваційних тенденцій, ризиків і змін зовнішнього середовища, у тому числі в аграрному секторі економіки.

ПРН 27. Уміти здійснювати економічне обґрунтування управлінських рішень, формувати аналітичні висновки та прогнози розвитку підприємств і соціально-економічних систем з використанням сучасних методів економічного аналізу, моделювання та бізнес-аналітики.

1. ОПИС ПРАКТИК

Навчальним планом підготовки студентів освітньо-професійної програми «Економіка підприємства» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини спеціалізації С1.01 Економіка підприємства 2026 року набору передбачені наступні види практик (табл. 1).

Таблиця 1

Види, назви і обсяги практик студентів освітньо-професійної програми «Економіка підприємства» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини спеціалізації С1.01 Економіка

№ з/п	Назва практики	Семестр	Обсяг практики	
			кредитів ЄКТС	годин
Навчальна практика				
1	Національна та світова економіка	2	4,5	135
2	Економіка підприємства	4	7,5	225
Виробнича практика				
3	Організаційно-аналітична практика	6	9	270
4	Комплексна практика з фаху	8	6	180

Навчальна практика «Національна та світова економіка»

Метою навчальної практики «Національна та світова економіка» є закріплення та поглиблення теоретичних знань про закономірності функціонування й розвитку національної та світової економіки, формування практичних навичок пошуку, систематизації й аналізу економічної інформації, застосування методів економічного аналізу для оцінювання соціально-економічних процесів, виявлення основних тенденцій і обґрунтування висновків щодо розвитку національної економіки та її інтеграції у світове господарство.

Завдання навчальної практики «Національна та світова економіка»:

– дослідити особливості функціонування сучасної світової економіки, основні тенденції та структурні зрушення; визначити місце України в міжнародному поділі праці та у системі міжнародних економічних відносин, що трансформується;

– проаналізувати стан, динаміку розвитку та структуру національної економіки (галузеві та секторальні пропорції); дослідити ресурсний потенціал, в контексті ефективності використання й впливу на соціально-економічний розвиток країни;

– опанувати методи аналізу основних макроекономічних показників, дослідити чинники економічного зростання, оцінити результативність державного регулювання та визначити основні загрози економічній безпеці національної економіки;

- дослідити особливості економічного розвитку окремих країн і груп країн, сформулювати навички міжнародних економічних порівнянь, проаналізувати інтеграційні процеси та визначити позиції України у світовому господарстві;
- проаналізувати тенденції розвитку світових ринків товарів, послуг і технологій, дослідити динаміку, товарну та географічну структуру міжнародної торгівлі, оцінити участь України у світових торговельно-економічних процесах;
- дослідити особливості функціонування світового ринку праці, зокрема динаміку зайнятості, рівень безробіття, напрями потоків трудової міграції, структурні зміни попиту на робочу силу та, оцінити соціально-економічні наслідки впливу зазначених процесів для національної економіки;
- проаналізувати структуру та тенденції розвитку світового фінансового ринку, дослідити міжнародний рух капіталу, динаміку й географічну структуру інвестиційних потоків, оцінити інвестиційну позицію України та її місце на світовому фінансовому ринку;
- сформулювати практичні навички пошуку, збирання, систематизації та опрацювання економічної інформації з використанням національних і міжнародних статистичних баз даних, інформаційно-аналітичних ресурсів та нормативно-правових документів;
- набути навичок застосування сучасних інформаційних технологій і методів економічного аналізу для розрахунку економічних показників, дослідження їх динаміки, структури, взаємозв'язків і проведення міжнародних порівнянь;
- сформулювати вміння самостійно інтерпретувати результати економічного аналізу, виявляти основні тенденції та проблеми соціально-економічного розвитку, обґрунтовувати висновки й пропозиції, узагальнювати результати досліджень та оформлювати звітні матеріали з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Проходження навчальної практики «Національна та світова економіка» сприяє формуванню:

компетентностей:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК 1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК 4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК 5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

СК 7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК 10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК 11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК 12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК 14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

програмних результатів навчання:

ПРН 3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро-, мезо-, макроекономіки та міжнародних відносин.

ПРН 4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

ПРН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

ПРН 21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

Навчальна практика «Економіка підприємства»

Метою навчальної практики «Економіка підприємства» є поглиблення та закріплення теоретичних знань, набутих здобувачами вищої освіти під час вивчення освітнього компонента «Економіка підприємства», формування сучасного економічного мислення, розвиток аналітичних здібностей і набуття практичних навичок дослідження економічних процесів, оцінювання ресурсного потенціалу, результативності та ефективності діяльності підприємства.

Завдання навчальної практики «Економіка підприємства»:

– дослідження організаційно-правових засад діяльності підприємства, його галузевої належності та спеціалізації, особливостей побудови управлінської й виробничої структур і здійснення виробничих процесів;

– дослідження ресурсного потенціалу підприємства, аналіз забезпеченості трудовими, земельними, матеріально-технічними, фінансовими, інформаційними та іншими ресурсами, оцінювання ефективності їх використання;

- дослідження системи планування та прогнозування господарської діяльності підприємства, особливостей формування виробничої програми, здійснення інвестиційно-інноваційної діяльності та визначення економічної ефективності таких проєктів;

- аналіз маркетингової, товарної, цінової, збутової та зовнішньоекономічної діяльності підприємства, дослідження ринкової кон'юнктури, оцінювання його конкурентних позицій та ефективності реалізації продукції;

- аналіз витрат, доходів і фінансових результатів підприємства, з використанням показників стану та ефективності фінансово-господарської діяльності, визначення резервів підвищення прибутковості;

- дослідження системи управління якістю продукції, оцінювання конкурентоспроможності підприємства, аналіз інтенсивності виробництва, ефективності використання ресурсів та економічних аспектів забезпечення сталого розвитку;

- дослідження складових економічної безпеки підприємства, ідентифікація основних внутрішніх і зовнішніх загроз, оцінювання ризиків господарської діяльності та обґрунтування заходів щодо їх мінімізації;

- дослідження передумов і напрямів трансформації та реструктуризації підприємства, аналіз його фінансової стійкості, платоспроможності, оцінювання ризику банкрутства та можливостей фінансового оздоровлення;

- набуття практичних навичок пошуку, систематизації та опрацювання економічної інформації, використання нормативно-правових документів, сучасних інформаційних технологій і методів економічного аналізу для розв'язання прикладних завдань;

- формування вмінь самостійно виконувати економічні розрахунки, інтерпретувати отримані результати, обґрунтовувати висновки та практичні рекомендації, узагальнювати результати досліджень і належним чином оформлювати звітну документацію з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Проходження навчальної практики «Економіка підприємства» сприяє формуванню:

компетентностей:

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК 4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК 7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК 10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної,

управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК 11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК 12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК 13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

програмних результатів навчання:

ПРН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН 18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН 19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

ПРН 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

1.3. Виробнича практика «Організаційно-аналітична практика»

Метою виробничої практики «Організаційно-аналітична практика» є закріплення та поглиблення теоретичних знань і набуття практичного досвіду організації господарської діяльності підприємства; формування професійних умінь і навичок збирання, систематизації та аналізу економічної інформації, оцінювання ресурсного забезпечення, організації виробничих і трудових процесів, формування фінансово-економічних результатів, виявлення проблем і резервів підвищення ефективності господарської практики суб'єкта.

Завдання виробничої практики «Організаційно-аналітична практика»:

– дослідження організаційно-економічних засад функціонування підприємства, його галузевої належності, спеціалізації, організаційної та

виробничої структури, особливостей управління й економічної роботи;

- аналіз ресурсного забезпечення підприємства, складу, структури та ефективності використання основних засобів, оборотних активів, матеріально-технічних та інших ресурсів, визначення резервів підвищення ресурсоефективності;

- дослідження організації трудових процесів, складу та руху персоналу, системи нормування, мотивації й оплати праці, аналіз продуктивності праці та ефективності використання трудового потенціалу підприємства;

- вивчення організації виробничо-операційної діяльності підприємства, системи внутрішньогосподарського планування і прогнозування, аналіз формування та виконання виробничої програми, виявлення причин відхилення фактичних показників від планових;

- дослідження ринкового середовища функціонування підприємства, організації маркетингової, товарної, цінової та збутової діяльності, аналіз обсягів і структури реалізації продукції, оцінювання результативності комерційної діяльності;

- ознайомлення з організацією бухгалтерського обліку, системою інформаційно-аналітичного забезпечення управління підприємством, набуття практичних навичок використання облікової, фінансової, статистичної та управлінської інформації для проведення економічного аналізу;

- аналіз складу, структури та динаміки витрат, доходів і фінансових результатів підприємства, розрахунок показників прибутковості, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності, оцінювання ефективності господарської діяльності;

- дослідження основних чинників економічної стійкості підприємства, ідентифікація внутрішніх і зовнішніх загроз, оцінювання господарських ризиків та імовірності їх впливу на результати господарської діяльності;

- набуття практичних навичок застосування сучасних інформаційних технологій, методів економічного аналізу та елементів проєктного аналізу для оцінювання діяльності підприємства й попереднього обґрунтування окремих господарських заходів;

- формування вмінь самостійно узагальнювати результати організаційно-економічного аналізу, виявляти проблеми та резерви підвищення ефективності діяльності підприємства, формулювати обґрунтовані висновки й практичні рекомендації, оформлювати звітну документацію з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Проходження виробничої практики сприяє формуванню:

компетентностей:

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК 10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК 1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК 7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК 9. Здатність прогнозувати на основі стандартних теоретичних та економетричних моделей соціально-економічні процеси.

СК 10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК 12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК 13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК 15. Здатність планувати, організовувати та обґрунтовувати господарську діяльність підприємств із використанням сучасних економічних методів і інструментів управління бізнес-процесами, зокрема в аграрному секторі економіки.

СК 17. Здатність здійснювати стратегічний та бізнес-аналіз діяльності підприємств, формувати прогнози їх розвитку та обґрунтовувати управлінські рішення щодо забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів господарювання, у тому числі в аграрній сфері.

програмних результатів навчання:

ПРН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН 8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

ПРН 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН 15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично

оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

ПРН 19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

ПРН 22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

ПРН 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

ПРН 26. Застосовувати сучасні методи оцінювання економічного потенціалу підприємств, визначати напрями його ефективного використання та розвитку з урахуванням інноваційних тенденцій, ризиків і змін зовнішнього середовища, у тому числі в аграрному секторі економіки.

ПРН 27. Уміти здійснювати економічне обґрунтування управлінських рішень, формувати аналітичні висновки та прогнози розвитку підприємств і соціально-економічних систем з використанням сучасних методів економічного аналізу, моделювання та бізнес-аналітики.

1.4. Виробнича практика «Комплексна практика з фаху»

Метою виробничої практики «Комплексна практика з фаху» є поглиблення та інтеграція теоретичних знань і практичних умінь, набутих у процесі професійної підготовки, формування здатності здійснювати комплексну економічну діагностику діяльності підприємства, оцінювати його стратегічний потенціал, конкурентні позиції, інноваційно-інвестиційні можливості та господарські ризики, розробляти й економічно обґрунтовувати управлінські рішення, спрямовані на підвищення ефективності, зміцнення економічної стійкості та забезпечення довгострокового розвитку підприємства.

Завдання виробничої практики «Комплексна практика з фаху»:

- поглиблення практичних навичок використання фінансової, управлінської, статистичної та іншої економічної інформації, застосування сучасних методів бізнес-аналітики для проведення комплексної економічної діагностики діяльності підприємства;

- здійснення комплексного аналізу основних показників господарської діяльності підприємства, оцінювання його фінансово-економічного стану, виявлення ключових проблем розвитку, чинників впливу на результативність та операційну активність господарюючого суб'єкта та резервів підвищення ефективності його функціонування;

- дослідження стратегічних орієнтирів розвитку підприємства, аналіз внутрішнього й зовнішнього середовища, оцінювання потенціалу довгострокового розвитку та конкурентних позицій, визначення перспективних напрямів зміцнення конкурентних переваг;

- аналіз впливу міжнародного економічного середовища, ринкової кон'юнктури та зовнішньоекономічних чинників на діяльність підприємства, оцінювання можливостей розширення ринків збуту, диверсифікації діяльності та розвитку міжнародного економічного співробітництва;

- дослідження інноваційного потенціалу та інвестиційних можливостей підприємства, визначення перспективних напрямів технологічної модернізації, цифровізації, ресурсозбереження й удосконалення виробничих та управлінських процесів;

- набуття практичних навичок формування й економічного оцінювання інноваційно-інвестиційних ініціатив, визначення необхідних ресурсів, джерел фінансування, очікуваних результатів і ризиків їх реалізації;

- проведення діагностики економічної стійкості підприємства, виявлення передумов виникнення кризових явищ, оцінювання ризиків фінансової неспроможності та визначення можливих напрямів антикризового управління;

- застосування методів якісного й кількісного оцінювання господарських ризиків, аналізу чутливості та сценарного прогнозування для визначення можливих наслідків управлінських рішень в умовах невизначеності;

- формування альтернативних варіантів господарських рішень щодо підвищення ефективності діяльності та розвитку підприємства, здійснення їх порівняльного оцінювання з урахуванням економічних результатів, ресурсних обмежень і ризиків;

- набуття практичних навичок економічного обґрунтування господарських рішень, прогнозування очікуваних результатів їх реалізації, розроблення практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності, конкурентоспроможності та економічної стійкості підприємства, узагальнення результатів дослідження й оформлення звітної документації з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Проходження виробничої практики сприяє формуванню:

компетентностей:

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК 10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

СК 7. Здатність застосовувати комп'ютерні технології та програмне забезпечення з обробки даних для вирішення економічних завдань, аналізу інформації та підготовки аналітичних звітів.

СК 8. Здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері економічних та соціально-трудових відносин.

СК 10. Здатність використовувати сучасні джерела економічної, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

СК 11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння

закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК 12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК 13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК 15. Здатність планувати, організовувати та обґрунтовувати господарську діяльність підприємств із використанням сучасних економічних методів і інструментів управління бізнес-процесами, зокрема в аграрному секторі економіки.

СК 16. Здатність оцінювати економічний потенціал підприємств, виявляти резерви підвищення ефективності їх діяльності та обґрунтовувати напрями розвитку в умовах змінного та ризикованого зовнішнього середовища.

програмних результатів навчання:

ПРН 5. Застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 6. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН 7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

ПРН 10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН 11. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН 12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 13. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники.

ПРН 14. Визначати та планувати можливості особистого професійного розвитку.

ПРН 15. Демонструвати базові навички креативного та критичного мислення у дослідженнях та професійному спілкуванні.

ПРН 16. Вміти використовувати дані, надавати аргументацію, критично оцінювати логіку та формувати висновки з наукових та аналітичних текстів з економіки.

ПРН 17. Виконувати міждисциплінарний аналіз соціально-економічних явищ і проблем в одній або декількох професійних сферах з врахуванням ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

ПРН 18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ПРН 19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

ПРН 22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами, та у невизначених умовах.

ПРН 23. Показувати навички самостійної роботи, демонструвати критичне, креативне, самокритичне мислення.

ПРН 25. Вміти планувати та організовувати господарську діяльність підприємств, забезпечувати ефективне формування і використання матеріальних, трудових, фінансових та інформаційних ресурсів, оптимізувати бізнес-процеси, зокрема у сфері аграрного виробництва.

ПРН 26. Застосовувати сучасні методи оцінювання економічного потенціалу підприємств, визначати напрями його ефективного використання та розвитку з урахуванням інноваційних тенденцій, ризиків і змін зовнішнього середовища, у тому числі в аграрному секторі економіки.

2. ЗМІСТ ПРАКТИК

2.1. Навчальна практика «Національна та світова економіка»

Тема 1. Світова економіка та глобальні економічні процеси. Сутність, структура та закономірності функціонування сучасної світової економіки. Світове господарство, світовий ринок, світова економічна система та глобальна економіка: зміст і взаємозв'язок понять. Міжнародний поділ праці як основа формування світового господарства, чинники його поглиблення та сучасні тенденції розвитку. Місце України в міжнародному поділі праці. Інтернаціоналізація господарського життя, її передумови, форми та рівні. Сучасні особливості розвитку світової економіки: можливості зростання, ризики та суперечності. Цифровізація та технологічні зміни у світовій економіці. Відкритість національних економік та показники її оцінювання. Транснаціоналізація господарської діяльності. Багатонаціональні компанії як суб'єкти світової економіки, їх роль у міжнародному виробництві, торгівлі та інвестиційних процесах. Вплив діяльності багатонаціональних компаній на економіку країн базування та приймаючих країн. Аналіз показників відкритості національних економік, динаміки міжнародних економічних зв'язків і масштабів діяльності міжнародних корпорацій. Оцінювання участі України у світових економічних процесах.

Тема 2. Структура та ресурсний потенціал національної економіки. Національна економіка як цілісна соціально-економічна система, її структура, основні суб'єкти та особливості функціонування. Моделі національних економічних систем та чинники їх формування. Секторальна й галузева структура економіки. Первинний, вторинний і третинний сектори, їх роль у створенні валової доданої вартості та забезпеченні зайнятості населення. Структурні пропорції та трансформаційні процеси в національній економіці. Національне багатство, його економічний зміст, структура та підходи до оцінювання. Природно-ресурсний потенціал національної економіки, його складові та ефективність використання. Трудовий потенціал, демографічні чинники його формування, зайнятість і продуктивність праці. Виробничий потенціал, основний капітал та інвестиційне забезпечення економічного розвитку. Науково-технічний та інноваційний потенціал національної економіки. Роль людського й інтелектуального капіталу в забезпеченні економічного зростання. Аналіз динаміки та структури валової доданої вартості за видами економічної діяльності, оцінювання структурних зрушень. Дослідження забезпеченості України основними видами ресурсів, тенденцій зміни трудового, виробничого та інноваційного потенціалу. Визначення основних структурних диспропорцій розвитку ресурсного потенціалу національної економіки та визначення підходів до його оптимізації.

Тема 3. Ефективність національної економіки та державне регулювання. Економічне зростання та розвиток національної економіки. Основні макроекономічні показники результативності й ефективності функціонування економіки: валовий внутрішній продукт, валовий національний дохід, ВВП на одну особу, продуктивність праці, інвестиції та інші показники. Номінальний і реальний ВВП, темпи економічного зростання, дефлятор ВВП. Основні макроекономічні диспропорції та чинники економічної нестабільності. Ринкова інфраструктура та її

роль у забезпеченні економічного розвитку. Необхідність, цілі, функції та інструменти державного регулювання економіки. Грошово-кредитна політика, її основні інструменти та роль Національного банку України. Бюджетно-податкова політика держави, доходи й видатки державного бюджету, бюджетний дефіцит і державний борг. Інвестиційно-інноваційна політика, механізми державної підтримки інвестиційної та інноваційної діяльності. Соціальна політика держави, регулювання зайнятості та доходів населення. Економічна безпека національної економіки, її основні складові та загрози. Конкурентоспроможність національної економіки та чинники її формування. Аналіз динаміки основних макроекономічних показників України, оцінювання структурних і соціально-економічних диспропорцій. Дослідження основних показників грошово-кредитної та бюджетно-податкової політики. Оцінювання результативності державного регулювання економіки та визначення пріоритетних напрямів забезпечення її стійкого розвитку.

Тема 4. Національні економіки в системі світового господарства.

Національні економіки як складові світового господарства. Основні підходи до класифікації країн за рівнем економічного розвитку, доходами населення та особливостями економічних систем. Класифікації міжнародних економічних організацій. Економічні моделі розвинених країн, країн, що розвиваються, та країн найменш розвинених країн. Основні чинники, що визначають диференційованість країн за рівнем соціально-економічного розвитку. Міжнародні економічні порівняння на основі показників ВВП, ВВП на одну особу, паритету купівельної спроможності, темпів економічного зростання, продуктивності праці та індексу людського розвитку. Міжнародна економічна інтеграція, її передумови, цілі, форми та економічні наслідки. Основні регіональні інтеграційні об'єднання та їх роль у світовій економіці. Європейська економічна інтеграція та особливості інтеграційних процесів за участю України. Міжнародні економічні організації, їх функції та вплив на розвиток світового господарства. Роль Світової організації торгівлі, Міжнародного валютного фонду, Світового банку та інших міжнародних інституцій. Порівняльний аналіз макроекономічних показників окремих країн і груп країн. Оцінювання нерівномірності економічного розвитку, визначення позицій України в міжнародних порівняннях та перспектив її інтеграції у світове господарство.

Тема 5. Світовий ринок товарів, послуг і технологій. Світовий ринок товарів і послуг, його структура, особливості функціонування та сучасні тенденції розвитку. Міжнародна торгівля як форма світогосподарських зв'язків. Показники обсягів, динаміки та структури міжнародної торгівлі. Аналіз динаміки, товарної та географічної структури світової торгівлі товарами й послугами. Розрахунок показників зовнішньоторговельного обороту, сальдо торговельного балансу. Основні інструменти тарифного й нетарифного регулювання зовнішньої торгівлі. Товарна й географічна структура світового експорту та імпорту. Кон'юнктура світових товарних ринків, чинники формування світових цін. Особливості міжнародної торгівлі сільськогосподарською продукцією, продовольством, енергетичними ресурсами, промисловими товарами, машинами й обладнанням. Міжнародна торгівля послугами, її структура та специфіка. Світові ринки транспортних, туристичних, фінансових, інформаційно-комунікаційних та інших

послуг. Цифровізація міжнародної торгівлі та розвиток цифрових послуг. Світовий ринок технологій і науково-технічних знань. Міжнародний трансфер технологій, його форми та канали. Міжнародне науково-технічне співробітництво та захист інтелектуальної власності. Оцінювання позицій України на світових ринках товарів, послуг і технологій, визначення структурних змін та перспектив розвитку її зовнішньої торгівлі.

Тема 6. Світовий ринок праці та міжнародна міграція. Світовий ринок праці, передумови його формування, структура та особливості функціонування. Міжнародний попит і пропозиція робочої сили. Основні тенденції розвитку світового ринку праці в умовах геополітичної та геоекономічної нестабільності світу, цифровізації та технологічних змін. Світові показники зайнятості, безробіття, економічної активності та продуктивності праці. Сегментація світового ринку праці за професійно-кваліфікаційними, демографічними й регіональними ознаками. Міжнародна трудова міграція, її економічні, соціальні та демографічні передумови. Основні види, напрями та центри міжнародної трудової міграції. Економічні й соціальні наслідки міграції для країн походження та країн призначення мігрантів. Міграція висококваліфікованих працівників, відтік людського капіталу та міжнародна конкуренція за трудові ресурси. Грошові перекази мігрантів та їх значення для національних економік. Державне й міжнародне регулювання міграційних процесів. Особливості міграційних процесів в Україні, вплив вимушеної міграції на національний ринок праці та людський потенціал. Аналіз міжнародних статистичних показників зайнятості, безробіття та міграції. Дослідження динаміки й географічної структури міграційних потоків. Оцінювання соціально-економічних наслідків міжнародної міграції для України.

Тема 7. Світовий фінансовий ринок і міжнародний рух капіталу. Світовий фінансовий ринок, його сутність, структура та особливості функціонування. Основні сегменти міжнародного фінансового ринку: валютний, кредитний, фондовий ринки та ринок похідних фінансових інструментів. Міжнародні фінансові центри та їх роль у перерозподілі світових фінансових ресурсів. Міжнародні фінансові потоки, їх масштаби, структура та основні напрями. Міжнародний рух капіталу, його передумови, чинники та форми. Прямі й портфельні іноземні інвестиції, їх економічний зміст та особливості. Основні тенденції та географічна структура міжнародних інвестиційних потоків. Роль міжнародних корпорацій у русі капіталу. Інвестиційна привабливість національних економік та чинники формування інвестиційного клімату. Міжнародні фінансові організації та їх участь у фінансуванні економічного розвитку. Платіжний баланс країни, його структура та основні складові. Рахунок поточних операцій, рахунок операцій з капіталом і фінансовий рахунок. Міжнародні резерви та зовнішній борг. Аналіз динаміки й географічної структури прямих іноземних інвестицій у світовій економіці. Оцінювання інвестиційної позиції України, динаміки зовнішнього боргу, міжнародних резервів та основних показників платіжного балансу. Визначення чинників інвестиційної привабливості України та перспектив її участі у міжнародному русі капіталу.

2.2. Навчальна практика «Економіка підприємства»

Тема 1. Загальна характеристика підприємства та організація його діяльності. Підприємство як суб'єкт господарювання, його економічні цілі, функції та особливості діяльності. Організаційно-правові форми підприємств, галузева належність і види економічної діяльності. Місце підприємства в галузевій структурі національної економіки. Спеціалізація, кооперування, комбінування та концентрація виробництва. Виробнича структура підприємства, основні, допоміжні й обслуговуючі підрозділи та їх функції. Організаційна структура управління підприємством, рівні управління та розподіл повноважень. Взаємозв'язок виробничої та організаційної структур. Типи й форми організації виробництва, принципи раціональної організації виробничих процесів. Виробничий цикл, його структура та чинники тривалості. Виробнича програма підприємства, її основні показники та взаємозв'язок із виробничими потужностями й ресурсним забезпеченням. Техніко-технологічна база підприємства, рівень технічної оснащеності, механізації та автоматизації виробництва. Виробнича потужність, методи її визначення та показники використання. Аналіз галузевої належності, спеціалізації, товарної структури виробництва та організаційної побудови підприємства. Розрахунок показників концентрації виробництва, виробничої потужності та рівня її використання. Оцінювання впливу організації виробництва на фінансово-економічні результати діяльності підприємства.

Тема 2. Ресурсний потенціал підприємства. Економічна сутність ресурсного потенціалу підприємства, його складові та особливості формування. Земельні ресурси підприємства, склад і структура земельних угідь, правові та економічні засади землекористування. Показники забезпеченості й ефективності використання земельних ресурсів, особливості їх застосування залежно від виду економічної діяльності. Персонал підприємства, його склад, структура та категорії. Показники чисельності, руху й використання персоналу. Продуктивність праці, методи її вимірювання, чинники та резерви підвищення. Організація нормування, мотивації та оплати праці. Форми й системи оплати праці, оцінювання ефективності використання фонду оплати праці. Основні засоби підприємства, їх класифікація, структура та види вартісної оцінки. Фізичний і моральний знос, амортизація та методи її нарахування. Показники технічного стану, руху й ефективності використання основних засобів. Оборотні активи підприємства, їх склад, структура та джерела формування. Оборотність оборотних активів, тривалість операційного циклу та показники ефективності використання оборотного капіталу. Управління виробничими запасами, дебіторською заборгованістю та грошовими коштами. Фінансові ресурси підприємства, власний, позиковий і залучений капітал. Нематеріальні ресурси та активи підприємства, їх склад, оцінювання та роль у формуванні конкурентних переваг. Аналіз структури ресурсного потенціалу підприємства, розрахунок показників забезпеченості та ефективності використання трудових, земельних, матеріально-технічних і фінансових ресурсів. Виявлення резервів підвищення ресурсоефективності та обґрунтування напрямів оптимізації ресурсного забезпечення підприємства.

Тема 3. Планування, прогнозування та інноваційний розвиток підприємства. Економічне прогнозування та планування діяльності підприємства,

їх цілі, принципи й основні завдання. Методи економічного прогнозування та їх застосування. Стратегічне, тактичне й оперативне планування, взаємозв'язок планів різних рівнів. Система планових показників діяльності підприємства. Формування виробничої програми з урахуванням ринкового попиту, виробничих потужностей і ресурсних обмежень. Планування обсягів виробництва та реалізації продукції, потреби в ресурсах, витрат і фінансових результатів. Структура бізнес-плану та економічне обґрунтування його основних розділів. Бюджетування як інструмент оперативного планування та контролю. Інвестиційна діяльність підприємства, види інвестицій і джерела їх фінансування. Інвестиційні проєкти, основні етапи їх розроблення та реалізації. Методи оцінювання економічної ефективності інвестицій: чиста теперішня вартість, внутрішня норма дохідності, індекс прибутковості та строк окупності. Інноваційна діяльність підприємства, види інновацій та основні напрями інноваційного розвитку. Технологічна модернізація, автоматизація, цифровізація виробничих і управлінських процесів. Економічне оцінювання результативності впровадження інновацій. Інвестиційні та інноваційні ризики, методи їх оцінювання й мінімізації. Розрахунок показників ефективності інвестиційних проєктів, оцінювання економічних результатів модернізації та впровадження інноваційних технологій.

Тема 4. Маркетингова, товарна, цінова та зовнішньоекономічна діяльність підприємства. Ринок продукції підприємства, та особливості його функціонування. Маркетингова діяльність підприємства, її цілі, функції та основні напрями. Маркетингові дослідження, джерела маркетингової інформації та методи її опрацювання. Аналіз місткості ринку, попиту, пропозиції, ринкової кон'юнктури та конкурентного середовища. Сегментація ринку та визначення цільових груп споживачів. Товарна політика підприємства, формування асортименту, управління життєвим циклом продукції. Брендинг і позиціонування продукції на ринку. Цінова політика підприємства, чинники ціноутворення, витратні, ринкові та ціннісні методи встановлення цін. Цінові стратегії та оцінювання впливу цінових рішень на обсяги реалізації й прибутковість. Організація збутової діяльності, канали розподілу та реалізації продукції. Маркетингові комунікації, цифровий маркетинг та оцінювання результативності маркетингових заходів. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства, її основні види й організаційні форми. Нормативно-правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Організація експортно-імпортних операцій, митно-тарифне та нетарифне регулювання міжнародної торгівлі. Стратегії виходу підприємства на зовнішні ринки. Вплив валютного курсу, міжнародної кон'юнктури та торговельних обмежень на результати зовнішньоекономічної діяльності. Аналіз товарного асортименту, структури й динаміки реалізації продукції, оцінювання ринкових позицій підприємства. Розрахунок показників ефективності маркетингової та збутової діяльності, обґрунтування цінових рішень. Оцінювання економічної ефективності експортно-імпортних операцій та основних зовнішньоекономічних ризиків.

Тема 5. Витрати, фінансові результати та ефективність діяльності підприємства. Економічна сутність витрат підприємства та їх класифікація за економічними елементами, статтями калькуляції, способом віднесення на продукцію та залежністю від обсягів виробництва. Постійні й змінні, прямі й

непрямі витрати. Склад і структура операційних витрат підприємства. Собівартість продукції, її види та методи калькулювання. Особливості формування виробничої собівартості й собівартості реалізованої продукції. Планування витрат виробництва та реалізації продукції. Аналіз динаміки, структури та відхилень фактичних витрат від планових показників. Факторний аналіз собівартості продукції, виявлення резервів її зниження. Доходи підприємства, їх склад, структура та джерела формування. Фінансові результати господарської діяльності підприємств: валовий прибуток(збиток), фінансовий результат від операційної діяльності, фінансовий результат до оподаткування та чистий прибуток (збиток). Чинники формування прибутку та напрями його розподілу й використання. Показники рентабельності продукції, продажів, активів і власного капіталу. Аналіз беззбитковості виробництва, визначення точки беззбитковості та запасу фінансової міцності. Економічна ефективність діяльності підприємства, її види та система показників оцінювання. Ресурсний і витратний підходи до оцінювання ефективності. Комплексний аналіз результативності виробничо-господарської діяльності. Розрахунок собівартості окремих видів продукції, аналіз структури витрат і чинників їх зміни. Оцінювання динаміки доходів, прибутку та показників рентабельності. Визначення резервів зниження витрат, збільшення прибутку та підвищення економічної ефективності діяльності підприємства.

Тема 6. Якість продукції, конкурентоспроможність і сталий розвиток підприємства. Економічна сутність якості продукції та її значення для забезпечення ефективності діяльності підприємства. Показники якості продукції та методи їх оцінювання. Стандартизація, оцінювання відповідності, сертифікація та системи управління якістю. Організація контролю якості продукції на підприємстві. Економічні аспекти забезпечення якості продукції, класифікація та оцінювання витрат на якість. Конкурентоспроможність продукції й підприємства, чинники її формування та основні показники оцінювання. Методи порівняльного аналізу конкурентних позицій підприємства. Конкурентні переваги та стратегії їх формування й підтримання. Взаємозв'язок якості продукції, витрат виробництва, ціни та ринкової позиції підприємства. Інтенсивний та екстенсивний типи розвитку виробництва. Показники інтенсивності використання виробничих ресурсів і методи їх оцінювання. Економічна сутність сталого розвитку підприємства, його економічна, соціальна та екологічна складові. Раціональне використання ресурсів, енергоефективність, ресурсозбереження та впровадження екологічно орієнтованих технологій. Циркулярні бізнес-моделі та соціальна відповідальність підприємства. Система показників оцінювання сталого розвитку. Розрахунок показників інтенсивності виробництва, ресурсо- та енергоефективності. Визначення напрямів підвищення конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку підприємства.

Тема 7. Економічна безпека підприємства. Економічна сутність, цілі та вимоги до забезпечення економічної безпеки підприємства. Основні складові економічної безпеки: фінансова, кадрова, виробничо-технологічна, інформаційна, інвестиційна, ринкова та інші. Внутрішні й зовнішні загрози економічній безпеці підприємства, чинники їх виникнення та можливі наслідки. Система управління економічною безпекою підприємства, її організаційне та інформаційно-аналітичне

забезпечення. Методи ідентифікації, аналізу й оцінювання господарських ризиків. Основні індикатори економічної безпеки та підходи до визначення її рівня. Фінансова стійкість, ліквідність і платоспроможність як характеристики фінансової безпеки підприємства. Оцінювання ризиків втрати конкурентних позицій, зниження прибутковості, порушення виробничих процесів і дефіциту ресурсів. Інформаційна безпека та захист економічної інформації підприємства. Методи запобігання кризовим явищам і мінімізації господарських ризиків. Забезпечення безперервності діяльності підприємства в умовах економічної нестабільності, воєнних загроз та обмеженості ресурсів. Економічна стійкість підприємства, чинники її формування та напрями підвищення. Аналіз фінансово-економічних показників для виявлення загроз економічній безпеці. Оцінювання фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства. Визначення основних ризиків господарської діяльності та обґрунтування заходів щодо їх мінімізації.

Тема 8. Трансформація, реструктуризація та фінансове оздоровлення підприємства. Економічна сутність і передумови трансформації підприємства. Основні напрями трансформаційних змін: організаційні, структурні, технологічні, фінансові та стратегічні. Реструктуризація підприємства, її цілі, види та економічні передумови. Операційна, фінансова, організаційна та корпоративна реструктуризація. Етапи розроблення й реалізації програми реструктуризації. Нормативно-правові засади реорганізації підприємств в Україні. Управління організаційними змінами, оцінювання ризиків трансформаційних процесів. Методи оцінювання економічної ефективності реструктуризації. Фінансова криза підприємства, причини її виникнення, ознаки та економічні наслідки. Неплатоспроможність підприємства, методи діагностики фінансового стану та оцінювання ризику банкрутства. Економічна сутність санації підприємства, її цілі, завдання та основні форми. Внутрішні й зовнішні джерела фінансового оздоровлення. Організаційні, фінансові та виробничо-економічні санаційні заходи. Розроблення плану санації та оцінювання його результативності. Нормативно-правове регулювання неплатоспроможності та процедур банкрутства підприємств в Україні. Превентивні заходи щодо запобігання фінансовій неспроможності. Особливості трансформації та відновлення діяльності підприємств в умовах структурних змін економіки й післявоєнної відбудови. Аналіз передумов і результатів реструктуризації підприємства. Діагностика фінансового стану, оцінювання ймовірності банкрутства та обґрунтування заходів фінансового оздоровлення. Визначення очікуваних економічних результатів трансформаційних змін і напрямів забезпечення довгострокової стійкості підприємства.

2.3. Виробнича практика «Організаційно-аналітична практика»

Тема 1. Організаційно-економічні засади функціонування підприємства.

Загальна характеристика підприємства як суб'єкта господарювання: організаційно-правова форма, форма власності, місцезнаходження, основні та додаткові види економічної діяльності, галузева належність і спеціалізація. Особливості формування та розвитку підприємства, його місце на ринку товару / послуги. Організаційна й виробнича структура підприємства, функціональне призначення

основних структурних підрозділів: розподіл повноважень і відповідальності між ними. Організація управління підприємством, система внутрішньої регламентації діяльності. Особливості організації економічної роботи, функції економічної, планової, фінансової та інших служб, їх взаємодія з виробничими підрозділами. Основні інформаційні потоки та документи, які використовуються для прийняття господарських рішень. Організація робочого місця економіста, його функціональні обов'язки та використання інформаційних технологій у професійній діяльності. Аналіз основних показників масштабів і результатів господарської діяльності підприємства, динаміки обсягів виробництва та реалізації продукції, структури основних видів діяльності. Оцінювання організаційно-економічних особливостей функціонування підприємства та їх впливу на результати господарської діяльності.

Тема 2. Ресурсне забезпечення та організація трудових процесів на підприємстві. Система ресурсного забезпечення підприємства, її організація та основні джерела формування ресурсів. Склад, структура й динаміка основних засобів та оборотних активів. Забезпеченість підприємства матеріально-технічними ресурсами, організація їх надходження, зберігання та використання. Особливості використання земельних ресурсів на підприємствах, для яких земля є основним засобом виробництва. Аналіз технічного стану, руху й ефективності використання основних засобів, оборотності оборотних активів та забезпеченості виробництва матеріальними ресурсами. Організація управління персоналом підприємства. Склад і структура персоналу за основними професійно-кваліфікаційними ознаками. Аналіз чисельності, руху та використання працівників. Організація робочих місць і трудових процесів, режими праці та відпочинку. Нормування праці (норми часу, виробітку й обслуговування). Показники продуктивності праці, методи їх визначення та чинники зміни. Організація оплати праці, форми й системи оплати, преміювання та матеріального стимулювання працівників. Аналіз динаміки й структури фонду оплати праці, середньої заробітної плати та співвідношення темпів зміни продуктивності й оплати праці. Оцінювання ефективності використання ресурсного потенціалу підприємства, виявлення організаційних та економічних резервів підвищення продуктивності праці й ресурсоефективності.

Тема 3. Організація та планування операційної діяльності підприємства. Особливості організації основних, допоміжних та обслуговуючих процесів підприємства. Виробнича й операційна діяльність, їх структура та взаємозв'язок із системою матеріально-технічного забезпечення. Організація виробничих процесів, застосовувані технології та форми організації виробництва. Основні показники виробничої програми підприємства, особливості її формування та ресурсного обґрунтування. Система внутрішньогосподарського планування, види планів, їх взаємозв'язок і порядок розроблення. Організація стратегічного, поточного та оперативного планування, розподіл функцій між структурними підрозділами. Інформаційне забезпечення планування, використання економічних нормативів, прогностичних показників і внутрішньої звітності. Планування обсягів виробництва та реалізації продукції, потреби в матеріальних і трудових ресурсах, виробничих витрат і фінансових результатів. Організація контролю за виконанням планів,

система планових і фактичних показників. Аналіз динаміки виробництва продукції, виконання виробничої програми, змін асортименту та структури виробництва. Виявлення причин відхилень фактичних показників від планових, оцінювання впливу ресурсних, організаційних і ринкових чинників. Дослідження практики прогнозування на підприємстві та визначення очікуваних показників окремих напрямів господарської діяльності. Обґрунтування можливостей удосконалення організації виробництва й системи поточного планування.

Тема 4. Ринкове середовище та організація комерційної діяльності підприємства. Характеристика ринкового середовища функціонування підприємства, основні групи споживачів, постачальників і конкурентів. Особливості формування попиту та пропозиції на основні види продукції, товарів або послуг підприємства. Організація маркетингової діяльності, її місце в системі управління підприємством. Інформаційне забезпечення маркетингових досліджень, джерела та методи аналізу ринкової інформації. Товарна й асортиментна політика підприємства, структура продукції та особливості її позиціонування на ринку. Організація збутової діяльності, основні канали реалізації продукції, умови співпраці з покупцями та посередниками. Аналіз обсягів, динаміки, асортиментної та географічної структури реалізації продукції. Організація ціноутворення на підприємстві, чинники формування цін, застосовувані методи та підходи до їх встановлення. Аналіз динаміки цін реалізації основних видів продукції та їх співвідношення з витратами виробництва й ринковими цінами. Маркетингові комунікації, реклама, брендинг та використання цифрових інструментів просування продукції. Оцінювання ефективності основних каналів збуту та результативності комерційної діяльності. Особливості зовнішньоекономічних операцій підприємства (за наявності). Аналіз основних чинників, що впливають на ринкові позиції підприємства, та визначення потреб і можливостей удосконалення його товарної, цінової й збутової політики.

Тема 5. Інформаційно-облікове забезпечення та фінансово-економічні результати діяльності підприємства. Організація інформаційно-облікового забезпечення управління підприємством. Система бухгалтерського обліку, основні облікові документи, реєстри та форми фінансової звітності. Організація обліку господарських операцій, формування облікової інформації про активи, зобов'язання, власний капітал, доходи та витрати підприємства. Використання облікової й фінансової інформації для економічного аналізу, планування та контролю господарської діяльності. Особливості автоматизації облікових процесів і формування внутрішньої управлінської звітності. Склад, структура та динаміка витрат операційної діяльності. Формування собівартості основних видів продукції, робіт або послуг. Аналіз витрат за економічними елементами та статтями калькуляції, оцінювання чинників їх зміни. Формування доходів і фінансових результатів підприємства. Аналіз динаміки та структури доходів, валового й чистого прибутку (збитку), показників рентабельності. Оцінювання майнового стану підприємства на основі показників бухгалтерського балансу. Аналіз структури активів і джерел їх формування. Основні показники ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності підприємства. Визначення основних чинників зміни фінансово-економічних результатів

діяльності. Виявлення резервів оптимізації витрат, підвищення прибутковості та поліпшення фінансового стану підприємства.

Тема 6. Економічна стійкість, господарські ризики та резерви підвищення ефективності діяльності підприємства. Економічна стійкість підприємства та основні чинники її забезпечення. Внутрішні й зовнішні умови функціонування підприємства, вплив економічної кон'юнктури, державного регулювання, податкової, цінової та інвестиційної політики на результати господарської діяльності. Основні складові економічної безпеки підприємства, джерела виникнення економічних загроз. Виробничі, фінансові, ринкові, кадрові та інші господарські ризики, їх вплив на поточну діяльність підприємства. Аналіз основних показників економічної стійкості підприємства і його здатності виконувати зобов'язання. Виявлення проблем у ресурсному забезпеченні підприємства, організації виробництва, забезпеченні ефективної роботи персоналу, збуті продукції та формуванні фінансових результатів. Оцінювання основних ризиків за ймовірністю виникнення та можливими економічними наслідками. Організаційно-економічні заходи щодо запобігання господарським втратам і зниження ризиків. Визначення резервів підвищення ефективності операційної діяльності. Попереднє економічне оцінювання доцільності окремих господарських заходів або локальних проєктних ініціатив підприємства. Порівняння очікуваних витрат і результатів їх реалізації, визначення можливих обмежень та ризиків. Узагальнення результатів організаційно-економічного аналізу діяльності підприємства, формування обґрунтованих висновків і практичних рекомендацій щодо вдосконалення окремих напрямів його діяльності.

2.4. Виробнича практика «Комплексна практика з фаху»

Тема 1. Комплексна економічна діагностика діяльності підприємства.

Організаційно-економічна характеристика підприємства, основні напрями його діяльності та особливості функціонування в сучасних економічних умовах. Інформаційне забезпечення комплексної економічної діагностики підприємства, використання фінансової, управлінської, статистичної та іншої економічної інформації. Застосування сучасних методів бізнес-аналітики для дослідження результатів господарської діяльності. Аналіз динаміки основних показників виробництва та реалізації продукції, ресурсного забезпечення, витрат, доходів і фінансових результатів. Оцінювання прибутковості, ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості та ділової активності підприємства. Дослідження основних чинників, що впливають на економічні результати діяльності. Використання порівняльного, факторного, трендового та інших методів економічного аналізу. Виявлення ключових проблем, диспропорцій і резервів підвищення ефективності господарської діяльності. Узагальнення результатів комплексної діагностики та визначення пріоритетних напрямів подальшого дослідження.

Тема 2. Стратегічний потенціал і конкурентні позиції підприємства.

Стратегічні орієнтири діяльності підприємства, його місія, цілі та пріоритети розвитку. Аналіз внутрішнього й зовнішнього середовища функціонування

підприємства. Дослідження впливу економічних, технологічних, соціальних, інституційних і ринкових чинників на перспективи його розвитку. Оцінювання стратегічного потенціалу підприємства, його ресурсних, виробничих, фінансових, кадрових та організаційних складових. Аналіз конкурентного середовища, поведінки конкурентів і чинників формування конкурентних переваг. Застосування інструментів стратегічного аналізу: SWOT-аналізу, PEST-аналізу, аналізу конкурентних сил та інших методів відповідно до особливостей діяльності підприємства. Оцінювання конкурентних позицій підприємства та перспектив їх зміцнення. Дослідження можливостей розширення ринків збуту, диверсифікації діяльності та розвитку нових напрямів господарювання. Аналіз впливу міжнародного економічного середовища, умов зовнішньої торгівлі та процесів економічної інтеграції на функціонування підприємства й перспективи його розвитк. Визначення стратегічних альтернатив розвитку, оцінювання їх переваг, обмежень і можливих економічних наслідків. Обґрунтування пріоритетного напрямку стратегічного розвитку підприємства.

Тема 3. Інноваційно-інвестиційні можливості розвитку підприємства.

Аналіз інноваційної активності підприємства та рівня технологічного розвитку його виробничо-господарської діяльності. Оцінювання стану техніко-технологічної бази, рівня цифровізації, автоматизації та використання сучасних технологій. Дослідження інноваційного потенціалу підприємства, чинників його формування та обмежень розвитку. Аналіз напрямів інноваційної діяльності, організації впровадження нових продуктів, технологічних процесів, організаційних та управлінських рішень. Визначення перспективних напрямів модернізації виробництва, ресурсозбереження, підвищення продуктивності праці та вдосконалення бізнес-процесів. Інвестиційні потреби підприємства, джерела фінансування інноваційних та інвестиційних заходів. Формування пропозицій щодо реалізації конкретної інноваційної або інвестиційної ініціативи з урахуванням особливостей діяльності підприємства. Попереднє обґрунтування необхідних ресурсів, очікуваних витрат і результатів реалізації запропонованого заходу. Застосування показників оцінювання економічної ефективності інвестицій (чистої теперішньої вартості, індексу прибутковості, внутрішньої норми дохідності та строку окупності тощо залежно від характеру проекту й доступності інформації). Оцінювання основних ризиків, пов'язаних із реалізацією інноваційно-інвестиційних заходів, та визначення шляхів зниження ймовірності їх виникнення і негативного впливу. Обґрунтування економічної доцільності запропонованих напрямів інноваційного розвитку підприємства.

Тема 4. Антикризова стійкість та управління ризиками діяльності підприємства. Дослідження чинників економічної нестабільності та кризових загроз у діяльності підприємства. Аналіз внутрішніх і зовнішніх передумов виникнення кризових явищ, їх впливу на фінансово-економічний стан і перспективи розвитку підприємства. Діагностика фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності та здатності підприємства виконувати поточні й довгострокові зобов'язання. Оцінювання ризику фінансової неспроможності та банкрутства із застосуванням відповідних аналітичних методів. Визначення основних виробничих, фінансових, інвестиційних, ринкових, валютних та інших

господарських ризиків. Методи якісного й кількісного оцінювання ризиків, аналіз їх імовірності та можливих економічних наслідків. Оцінювання чутливості результатів діяльності підприємства до змін основних чинників зовнішнього й внутрішнього середовища. Дослідження практики антикризового управління, забезпечення безперервності діяльності та адаптації підприємства до економічної невизначеності. Визначення можливих заходів щодо стабілізації фінансового стану, оптимізації витрат, відновлення платоспроможності та підвищення економічної стійкості. Обґрунтування напрямів запобігання кризовим явищам, зниження господарських ризиків і забезпечення стабільного функціонування підприємства.

Тема 5. Економічне обґрунтування господарських рішень і перспектив розвитку підприємства. Узагальнення результатів комплексної економічної діагностики, стратегічного аналізу, оцінювання інноваційно-інвестиційних можливостей та господарських ризиків підприємства. Визначення ключових економічних проблем і пріоритетних напрямів удосконалення діяльності підприємства. Формування альтернативних варіантів господарських рішень щодо підвищення ефективності виробництва, оптимізації витрат, удосконалення ресурсного забезпечення, розвитку ринкової діяльності, модернізації технологій або зміцнення фінансової стійкості. Визначення критеріїв вибору господарських рішень, оцінювання їх економічної доцільності та можливих наслідків реалізації. Застосування методів економічного прогнозування, порівняльного аналізу, розрахунку економічного ефекту та оцінювання ризиків. Обґрунтування необхідних ресурсів, витрат, очікуваних результатів і строків реалізації запропонованих заходів. Розроблення прогнозних показників діяльності підприємства з урахуванням реалізації обраного господарського рішення. Оцінювання можливого впливу запропонованих заходів на собівартість продукції, продуктивність праці, обсяги реалізації, фінансовий результат, рентабельність та інші економічні показники. Порівняння альтернативних варіантів рішень з урахуванням їх результативності, ресурсних обмежень і господарських ризиків. Формування обґрунтованих рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності, зміцнення конкурентних позицій та забезпечення довгострокового розвитку підприємства.

3. ВИМОГИ ДО БАЗ ПРАКТИК

3.1. Практика здобувачів першого (бакалаврського) рівня освіти спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини спеціалізації С1.01 Економіка здійснюється відповідно до Положення про проведення практики студентів Полтавського державного аграрного університету. Згідно з цим, практика студентів проводиться на базах практики, які забезпечують виконання освітньо-професійної програми «Економіка підприємства».

Базами практики можуть бути суб'єкти господарювання незалежно від їх організаційно-правової форми, форми власності, галузевої належності та масштабів діяльності, зокрема підприємства промисловості, сільського господарства, торгівлі, будівництва, транспорту, логістики, сфери послуг та інших видів економічної діяльності; установи й організації, діяльність яких передбачає здійснення економічного аналізу, планування, управління ресурсами, фінансово-економічного обґрунтування господарських рішень; органи державної влади та місцевого самоврядування, їх структурні підрозділи, що виконують функції економічного планування, аналізу, прогнозування та забезпечення соціально-економічного розвитку; науково-дослідні установи, аналітичні й консалтингові організації, діяльність яких пов'язана з дослідженням економічних процесів та оцінюванням ефективності господарської діяльності; структурні підрозділи Університету, діяльність яких відповідає меті, завданням і змісту відповідного виду практики, а також підприємства, установи та організації за межами України за умови забезпечення належних умов для виконання програми практики.

Керівники від баз практики співпрацюють із представниками кафедри, яка відповідає за реалізацію освітньої програми «Економіка підприємства». Цим забезпечується зворотний зв'язок щодо результатів проходження практики, рекомендацій з подальшого вдосконалення освітньої програми тощо.

3.2. Навчальна практика проводиться у навчальних аудиторіях, комп'ютерних лабораторіях та інших об'єктах структурних підрозділів Університету. Вони повинні мати відповідне матеріально-технічне і навчально-методичне забезпечення.

Навчальна практика також може проводитися в підприємствах (організаціях, установах тощо), які за профілем діяльності відповідають змісту освітньо-професійної програми «Економіка підприємства» та мають належне матеріально-технічне, кадрове та/або інформаційне забезпечення для виконання програми практики та досягнення визначених освітньою програмою результатів навчання. З цими підприємствами (установами, організаціями тощо) укладаються договори. Навчальна практика проводиться науково-педагогічним, педагогічним працівником Університету для групи здобувачів вищої освіти. З цими підприємствами (установами, організаціями тощо) укладаються договори.

3.3. Виробничі практики проводяться на підприємствах (установах, організаціях тощо), які повинні відповідати наступним вимогам:

- наявність структурних підрозділів чи фахівців, напрям діяльності яких відповідає спеціальності;
- здатність забезпечити виконання програми практики;

- забезпечення кваліфікованого керівництва практикою студентів. Обов'язки керівника від бази практики можуть покладатися на фахівців, які мають вищу освіту за напрямом економіки, менеджменту, міжнародних відносин, публічного управління, фінансів чи інших суміжних напрямів фахової підготовки. Такі фахівці повинні мати досвід практичної діяльності не менше трьох років у відповідній сфері;

- забезпечення належних та безпечних умов для проходження практики на виробництві з дотриманням правил і норм охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, цивільного захисту та дій в надзвичайних ситуаціях відповідно до законодавства;

- можливість забезпечити умови для проходження практики здобувачами вищої освіти з особливими освітніми потребами (за обставин, що цього вимагають).

- надання студентам права користуватися документацією, необхідною для виконання програми практики, з урахуванням політики конфіденційності підприємства (установи, організації тощо);

- перспектива наступного працевлаштування випускників Університету (на загальних підставах, за наявності вакансій).

На час проходження практики за рішенням керівника підприємства (установи, організації тощо) студенти можуть бути прийняті на штатні посади (за наявності відповідних вакансій), які відповідають вимогам програми практики.

3.4. Для проведення практики кафедра формує перелік підприємств (організацій, установ тощо), які відповідають вимогам до баз практик, погоджує з гарантом освітньої програми та подає у відділ практики та сприяння працевлаштуванню студентів і випускників. До переліку мають бути включені бази практики, що відповідають вимогам інклюзивного навчання та забезпечують доступність практичної підготовки. Студент має право запропонувати базу практики за умови її відповідності встановленим вимогам.

Укладання договорів про проведення практики студентів з підприємствами (організаціями, установами тощо) здійснюється за сприяння кафедри, не пізніше як за місяць до початку практики. Договори, укладені з базами практики, є юридичною підставою для проходження практики студентами. Строк дії договорів погоджується договірними сторонами.

Кафедра проводить розподіл студентів за базами практики не пізніше як за місяць до початку практики.

Зміна бази практики з поважних причин (зокрема, через неможливість виконання програми практики, порушення базою практики умов договору, виникнення загрози життю чи здоров'ю) може здійснюватися за ініціативою кафедри або за мотивованою заявою студента на ім'я завідувача кафедри.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

Передумовами організаційного забезпечення практик для здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми «Економіка підприємства» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти С1 Економіка та міжнародні економічні відносини спеціалізації С1.01 Економіка, є:

4.1. Організаційні заходи, що забезпечують підготовку та порядок проведення практик:

- розробка наскрізних і робочих програм практик;
- визначення переліку потенційних баз практик;
- укладання договорів про проведення практик студентів між Університетом та підприємствами (установами, організаціями тощо);
- розподіл студентів за базами практики;
- підготовка для баз практики інформації про обсяги, зміст, період проведення практики студентів, потреби в обладнанні та матеріалах тощо;
- призначення керівників практики;
- складання індивідуальних завдань на практику;
- проведення настановчих зборів студентам;
- підготовка звітної документації за результатами проведення практики;
- інші заходи.

4.2. Загальне керівництво організацією практичної підготовки здійснює ректор Університету. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням в Університеті здійснює керівник виробничої практики відділу практики та сприяння працевлаштуванню студентів та випускників, в навчально-науковому інституті економіки, управління, права та інформаційних технологій (ННІ ЕУПІТ) – директор, на кафедрі економіки та публічного управління – завідувач кафедри.

4.3. Функції організаторів, керівників та учасників практики.

4.3.1. Керівник виробничої практики відділу практики та сприяння працевлаштуванню студентів та випускників: бере участь у розробленні та актуалізації Положення про проведення практики студентів Полтавського державного аграрного університету; координує роботу кафедр та факультетів, навчально-наукових інститутів щодо організації проведення практики студентів; проводить моніторинг наявності наскрізних та робочих програм практик; узагальнює інформацію щодо підприємств (організацій, установ тощо), рекомендованих кафедрами для проведення практик; затверджує проведений кафедрами розподіл студентів за базами практики та керівниками; здійснює реєстрацію та облік договорів про проведення практики студентів; забезпечує кафедри бланками документів; контролює своєчасність підготовки наказів про проведення практики студентів; розробляє та вдосконалює документи щодо організації проведення практики студентів; узагальнює та аналізує результати проведення практики студентів та розробляє заходи щодо вдосконалення організації практики; готує звіти та аналітичні довідки з питань практики; звітує на вченій раді Університету про результати проведення практики студентів; виконує інші функції, визначені законодавством і внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

4.3.2. Директор ННІ ЕУПІТ: готує накази про проведення практики студентів; видає розпорядження про проведення практики студентів на базі Університету; здійснює контроль за організацією та проведенням практик; здійснює розгляд результатів проведення практик студентів на вченій раді навчально-наукового інституту.

4.3.3. Завідувач кафедри: призначає відповідальну особу за організацію практики зі спеціальності та оформлення підсумкового звіту за її результатами (координатора практики зі спеціальності); забезпечує укладання договорів про проведення практики студентів із базами практик та їх подання у відділ практики та сприяння працевлаштуванню студентів і випускників; організовує формування, розгляд кафедрою і погодження гарантом освітньої програми переліку підприємств (установ, організацій тощо), рекомендованих для проведення практик (потенційних баз практик), та контролює ознайомлення з ним студентів; організовує та контролює розподіл студентів за базами практики; призначає керівників практики від кафедри; здійснює контроль проведення зі студентами інструктажів з охорони праці та безпеки життєдіяльності; організовує та контролює розміщення в відкритому доступі на офіційному вебсайті Університету програми практики, надання її Базі практики за письмовим запитом та надсилання базі практики списку студентів, направлених на практику; інформує керівництво Університету про нещасні випадки, якщо вони сталися зі студентами під час проходження практики; організовує роботу комісії із захисту звітів з практики, до складу якої, як правило, включається координатор практики зі спеціальності та, за можливості, стейкхолдери; організовує конференції, круглі столи та інші заходи за підсумками проходження практик студентами; здійснює розгляд на засіданнях кафедри питань проведення практики та підведення її підсумків; здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

4.3.4. Гарант освітньої програми: формує робочу групу з розробки наскрізної програми практики та здійснює керівництво нею; проводить моніторинг пропозицій роботодавців щодо організації проведення та змісту практики; ініціює перегляд та оновлення наскрізних та робочих програм практик з урахуванням пропозицій стейкхолдерів; оцінює відповідність потенційних баз практики встановленим вимогам та погоджує їх перелік; сприяє укладанню договорів про проведення практики студентів із базами практик; проводить моніторинг відповідності змісту та результатів практики освітній програмі; проводить моніторинг відповідності досвіду роботи спеціальності у студентів заочної форми здобуття освіти, які претендують на допуск до складання семестрового контролю з виробничої практики без її проходження та надає висновки у навчально-науковий інститут; здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

4.3.5. Координатор практики зі спеціальності: формує перелік потенційних баз практик (з урахуванням пропозицій кафедри і студентів); забезпечує своєчасне ознайомлення студентів із погодженим переліком потенційних баз практики; проводить до початку виробничої практики настановчі збори студентам з питань їх проходження та звітування за результатами; надає студентам необхідні

організаційні документи (бланки щоденників, договорів тощо) щодо проходження практики; подає звіти про проведення практик студентів у відділ практики та сприяння працевлаштуванню студентів і випускників; здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

4.3.6. Керівник навчальної практики від кафедри: розробляє методичне забезпечення практики студентів; проводить студентам інструктаж з безпеки життєдіяльності та, за потреби, інструктаж з охорони праці; забезпечує якість проходження практики студентів згідно з її програмою; розробляє та видає індивідуальні завдання студентам (за наявності); здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проходження; перевіряє щоденники навчальної практики та оцінює результати її проходження студентами; подає звіт керівника навчальної практики на кафедру та у відділ практики та сприяння працевлаштуванню студентів і випускників; здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

4.3.7. Керівник виробничої практики від кафедри: розробляє методичне забезпечення практики студентів; приймає участь в організації проходження студентами практики відповідно до її програми; ознайомлює студентів з програмою практики та графіком її проходження, шкалою та критеріями оцінювання; розробляє та видає індивідуальні завдання студентам; проводить студентам інструктаж з охорони праці; підтримує зв'язок з керівниками практики від бази практики та здійснює контроль за виконанням програми практики, дотриманням графіка її проходження (в тому числі з використанням засобів дистанційного зв'язку); проводить консультації щодо опрацювання та узагальнення студентами зібраного матеріалу; перевіряє щоденники, звіти з практики (додаток А) та оцінює результати її проходження студентами; подає на кафедру звіт керівника виробничої практики; здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

4.3.8. Керівник практики від бази практики: здійснює безпосереднє керівництво практикою студентів-практикантів згідно з програмою практики; проводить або забезпечує проведення інструктажів з охорони праці, знайомить студентів-практикантів із правилами внутрішнього розпорядку та контролює їх дотримання; повідомляє керівнику практики від кафедри про порушення студентами трудової дисципліни, правил внутрішнього трудового розпорядку, правил і норм охорони праці, цивільного захисту, пожежної безпеки та дій в надзвичайних ситуаціях, а також про нещасні випадки у разі їх настання, про зміни умов проходження практики, неможливість забезпечити виконання програми практики, індивідуального завдання, тощо; контролює ведення щоденника, підготовку звіту студентом-практикантом; після закінчення практики складає відгук-характеристику на кожного студента-практиканта, де дає оцінку проходження практики.

4.3.9. Функції (обов'язки) студентів, які проходять навчальну практику: ознайомитися з робочою програмою практики; отримати документи для

проходження практики; пройти інструктаж з безпеки життєдіяльності та, за потреби, інструктаж з охорони праці, та дотримуватися їх вимог; виконувати завдання, передбачені програмою практики; оформити звітну документацію з практики та подати її керівнику практики від кафедри.

4.3.10. Функції (обов'язки) студентів, які проходять виробничу практику:

- з'явитися на настановчі збори з питань проходження практики та звітування за її результатами;
- пройти інструктажі з техніки безпеки та охорони праці;
- отримати документи для проходження практики;
- ознайомитися з робочою програмою практики;
- отримати індивідуальні завдання у керівника практики від кафедри;
- своєчасно прибути на базу практики;
- дотримуватися на підприємстві (в установі, організації тощо) трудової дисципліни, правил внутрішнього трудового розпорядку, правил і норм охорони праці, цивільного захисту, пожежної безпеки та дій в надзвичайних ситуаціях. У випадку травм чи небезпечних ситуацій негайно повідомляти керівників практики;
- виконувати завдання, передбачені програмою практики;
- підготувати звітну документацію з практики;
- своєчасно подати звіт з практики та захистити його перед комісією.

4.4. Основними організаційно-методичними документами, що регламентують діяльність студентів і керівників практики, є наскрізна програма практики та робоча програма практики.

4.5. Проведення навчальної практики студентів на базі Університету здійснюється згідно з розпорядженням директора ННІ ЕУПІТ та відповідно до розкладу навчальної практики.

Заходи, пов'язані з організацією навчальної практики студентів у виробничих умовах, на базі підприємств (організацій, установ тощо), визначаються наказом ректора Університету про проведення навчальної практики студентів. Він подається на підпис ректору не пізніше ніж за місяць до початку практики. Відповідальний за його підготовку директор ННІ ЕУПІТ.

Наказом ректора (розпорядженням директора ННІ ЕУПІТ) про проведення зазначеної навчальної практики студентів визначається:

- місце та період проведення практики;
- список студентів;
- керівники практики від кафедри, відповідно до навчального навантаження науково-педагогічних працівників кафедри;
- дата проведення семестрового контролю з практики та терміни звітування за її результатами;
- посадова особа, на яку покладено загальну організацію практики та контроль за її проведенням в навчально-науковому інституті.

4.6. Заходи, пов'язані з організацією виробничої практики студентів, визначаються наказом ректора Університету про проведення практики студентів. Він подається на підпис ректору не пізніше ніж за місяць до початку практики. Відповідальний за його підготовку директор ННІ ЕУПІТ.

Наказом ректора про проведення виробничої практики студентів

визначається:

- місце та період проведення практики;
- список студентів;
- керівники практики від кафедри, відповідно до навчального навантаження науково-педагогічних працівників кафедри;
- координатор практики зі спеціальності;
- дата проведення семестрового контролю з практики та терміни звітування за її результатами;
- посадова особа, на яку покладено загальну організацію практики та контроль за її проведенням в навчально-науковому інституті.

4.7. Особливості організації проведення практик студентів:

4.7.1. Навчальна практика проводиться для академічної групи. Науково-педагогічні та педагогічні працівники одночасно можуть проводити навчальну практику не більше, ніж в одній академічній групі.

Навчальна практика студентів денної форми здобуття освіти здійснюється тривалим окремим періодом у межах навчального року.

Навчальна практика студентів заочної форми здобуття освіти здійснюється шляхом проведення занять під час настановчої та навчальної (навчально-екзаменаційної) сесій і самостійного оволодіння студентом програми практики у міжсесійний період.

4.7.2. Виробнича практика студентів проводиться у виробничих умовах в період, що забезпечує можливість виконання студентами всіх видів робіт згідно програми практики.

На початку практики керівник підприємства (установи, організації тощо) призначає керівника від бази практики, а також забезпечує проведення студентам-практикантам інструктажів з охорони праці, ознайомлення з правилами внутрішнього трудового розпорядку бази практики, порядком отримання документації та матеріалів. Керівником практики від бази практики повинен бути фахівець, який працює на постійній основі. Кількість студентів-практикантів, закріплених за одним керівником, визначається з урахуванням специфіки практики, можливості забезпечення належного керівництва та вимог безпеки, і не перевищує десяти осіб.

На студентів-практикантів, які проходять практику на підприємстві (установі, організації тощо), розповсюджується законодавство України про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства (установи, організації тощо). У разі наявності вакантних місць та відповідності змісту роботи програмі практики, вони можуть бути прийняті на штатні посади.

4.7.3. Організація проведення виробничої практики студентів заочної форми здобуття освіти здійснюється з урахуванням наявності в них професійного досвіду.

Студенти заочної форми здобуття освіти, які мають досвід роботи, стажувалися (не менше одного місяця) або працюють за обраним фахом, допускаються розпорядженням директора навчально-наукового інституту до складання семестрового контролю з виробничої практики без її проходження на підставі поданих підтверджуючих документів та висновків гаранта. Документами, які підтверджують відповідність займаної посади обраному фаху та наявність у

студента відповідного практичного досвіду, є довідка з місця роботи чи стажування, засвідчена керівником підприємства (установи, організації тощо), або копія трудової книжки. Семестровий контроль з виробничої практики для таких студентів проводиться з метою встановлення рівня досягнення результатів навчання, здобутих у професійній діяльності.

Студентам заочної форми здобуття освіти, які не працюють за фахом і не мають досвіду роботи за фахом, проводиться виробнича практика у міжсесійний період згідно з наказом ректора Університету. Проходження такими студентами виробничої практики може здійснюватися за місцем роботи (без відриву від виробництва) за умови його відповідності вимогам програм практики та укладення договору про проведення практики студентів.

4.7.4. Організація та проведення практик з використанням технологій дистанційного навчання регулюються Положенням про дистанційне навчання у Полтавському державному аграрному університеті. Застосування такого формату допускається за наявності об'єктивних обставин та за умови можливості забезпечити виконання програми практики і досягнення запланованих результатів навчання. До об'єктивних обставин, зокрема, належать:

- стан здоров'я студента;
- запровадження в регіоні розташування бази практики надзвичайної ситуації природного або техногенного характеру;
- запровадження в регіоні розташування бази практики чи на її території карантинних обмежень, що унеможливають присутність студента для проходження практики;
- наявність обмежень в діяльності бази практики чи у зв'язку з виконанням студентами професійних (службових) обов'язків за місцем основної роботи/служби, обумовлених запровадженням надзвичайного або воєнного стану;
- проживання (перебування) студента за кордоном (для громадян України), на тимчасово окупованій території України або у населених пунктах, на території яких органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження тощо;
- організація освітнього процесу в Університеті із застосуванням технологій дистанційного навчання.

Для організації проходження практики з використанням технологій дистанційного навчання договір про проведення практики студентів укладається з базами практики, які мають відповідні умови та надають доступ до необхідної для виконання програми практики інформації. Закріплення здобувача вищої освіти за такими базами практик здійснюється за можливості виконання програм практик з використанням технологій дистанційного навчання та за погодження директора навчально-наукового інституту та першого проректора університету.

Здобувачі вищої освіти можуть проходити практику як з синхронною, так і асинхронною взаємодією з керівниками практики, як від кафедри, так і від бази практики із використанням технологій дистанційного навчання.

Захист звітів, за потреби, проводиться дистанційно із використанням технологій, що забезпечують аудіо- та відео-зв'язок віддалених користувачів, з дотриманням вимог Положення про дистанційне навчання у Полтавському

державному аграрному університеті.

4.7.5. Перенесення періоду проведення практики студенту проводиться за наявності обставин, які унеможливають проходження практики у визначений графіком освітнього процесу період. Перенесення періоду практики здійснюється за погодження директора ННІ ЕУПІТ та відображається у наказі ректора Університету.

5. ПІДБИТТЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИК ТА ОЦІНЮВАННЯ ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ

5.1. Після закінчення періоду практики студенти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання (за наявності). Форми звітності визначаються наскрізною та робочою програмами практики. До звітної документації відносяться щоденник практики, звіт з практики та інші.

5.2. За результатами проходження навчальної практики студентом подається керівнику практики від кафедри для перевірки та оцінювання щоденник, а виробничої – звіт (додаток А) разом зі щоденником.

У щоденнику практики студент у хронологічному порядку відображає зміст виконуваної ним роботи під час практики з коротким її аналізом. Щоденник практики обов'язково підписується керівниками практики.

Звіт з виробничої практики – це підсумковий документ, що складається студентом за результатами проходження практики, який містить систематизовані відомості про діяльність бази практики, відображає результати виконання програми практики та індивідуального завдання. Вимоги до структури та обсягу звіту з практики, його оформлення наводяться в робочій програмі практики. Підготовка звіту здійснюється з дотриманням принципів академічної доброчесності. За потреби текст звіту з практики перевіряється на наявність текстових запозичень відповідно до Кодексу академічної доброчесності Полтавського державного аграрного університету та Порядку перевірки академічних текстів на наявність текстових запозичень у Полтавському державному аграрному університеті.

Звіт з практики складається студентом індивідуально. У разі направлення на одну базу кількох студентів, керівник практики від кафедри диференціює їхні індивідуальні завдання для забезпечення самостійності виконання роботи та підготовки звіту.

Звіт з практики подається на кафедру для реєстрації, а також перевірки й оцінювання керівником практики від кафедри не пізніше ніж за два робочі дні до його захисту. У разі недотримання термінів здачі звіту на кафедру без поважних причин студент не допускається до його захисту. Дата захисту звітів з практики та склад комісії визначаються наказом ректора Університету.

5.3. Звіт з виробничої практики захищається студентом перед комісією, яка призначена наказом ректора Університету. За підсумками захисту звітів з практики складається протокол засідання комісії.

5.4. Критерії та шкала оцінювання видів робіт під час практики визначаються науково-педагогічними / педагогічними працівниками кафедри і вказуються у робочій програмі практики, розділ «Підбиття підсумків практики і оцінювання її результатів».

5.5. За підсумками практики проводиться семестровий контроль у формі диференційованого заліку.

5.5.1. З навчальної практики диференційований залік студентам денної форми здобуття освіти виставляється в останній день практики, студентам заочної форми здобуття освіти – під час навчально-екзаменаційної сесії.

Оцінювання результатів навчальної практики здійснюється керівником практики від кафедри на підставі повноти та якості виконання студентом програми практики та індивідуального завдання (за наявності), оформлення і змістовності наповнення щоденника практики та інших матеріалів, передбачених робочою програмою практики.

5.5.2. Диференційований залік з виробничої практики студентів денної форми здобуття освіти виставляється після її закінчення протягом двох тижнів теоретичного навчання чи екзаменаційної сесії головою комісії із захисту звітів з практики.

Голова комісії підсумовує бали, нараховані керівником практики від кафедри та комісією із захисту звітів з практики, внесені до листа оцінювання результатів проходження практики (додаток Б). Керівник практики від кафедри нараховує бали на підставі: оцінки результатів проходження практики студентом, наданої у відгуку-характеристиці керівника практики від бази практики; оцінки якості оформлення і змістовності наповнення щоденника та звіту з практики; оцінки підготовки інших матеріалів, передбачених робочою програмою практики. Комісія із захисту звітів з практики нараховує бали за підсумками презентації студентом результатів проходження практики та відповідей на запитання членів комісії.

5.5.3. Семестровий контроль з виробничої практики студентів заочної форми здобуття освіти проводиться під час навчально-екзаменаційної (екзаменаційної) сесії. Диференційований залік з виробничої практики виставляється головою комісії із захисту звітів з практики.

Нарахування балів з виробничої практики студентів заочної форми здобуття освіти здійснюється:

- комісією за результатами співбесіди зі студентом, який має досвід роботи, стажувався або працює за фахом;
- керівником практики від кафедри та комісією із захисту звітів з практики студенту, який не працює за фахом і не має досвіду роботи за фахом, на підставі оцінки результатів проходження практики, якості оформлення і змістовності наповнення щоденника та звіту з практики, презентації результатів проходження практики та відповідей на запитання членів комісії.

5.6. Результати семестрового контролю з навчальної та виробничої практики вносяться відповідно керівником практики від кафедри та головою комісії із захисту звітів з практики у відомість обліку успішності та залікову книжку здобувача вищої освіти, а також методистом директорату ННІ ЕУПІТ – в навчальну картку здобувача вищої освіти.

Відомість обліку успішності з практики студентів подається в директорат ННІ ЕУПІТ у день проведення семестрового контролю чи на наступний робочий день. Відповідальність за достовірність інформації, правильність та своєчасність заповнення відомості обліку успішності несе керівник практики від кафедри чи голова комісії із захисту звітів з виробничої практики.

Оцінки, отримані студентами за результатами семестрового контролю з практик, враховуються під час визначення рейтингового балу студента для призначення стипендії. У разі, якщо практика згідно з графіком освітнього процесу проводиться після екзаменаційної сесії, оцінка за неї враховується під час

призначення стипендії за підсумками наступного семестру.

5.7. Студент має право оскаржити результати контрольних заходів за підсумками виконання програми практики. Порядок оскарження результатів оцінювання студентів здійснюється відповідно Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті.

5.8. Зміна періоду проходження та дати складання семестрового контролю з практики (дострокове проходження та складання або перенесення їх строків) можлива за наявності документально підтверджених поважних обставин, які унеможливають складання у строки, визначені наказом ректора (розпорядженням директора навчально-наукового інституту), та за можливості його здійснення згідно з графіком освітнього процесу.

Зміна періоду проходження та дати складання семестрового контролю з виробничої практики здійснюється відповідним наказом ректора Університету, з навчальної практики – розпорядженням директора навчально-наукового інституту на підставі мотивованої заяви студента та підтвердних документів. Заява та підтвердні документи подаються не пізніше ніж за три робочі дні до бажаної дати початку періоду практики або проведення семестрового контролю, чи не пізніше ніж через тиждень після закінчення терміну дії обставин, що унеможливлювали їх проходження чи складання.

5.9. Підсумкова академічна заборгованість з практики виникає, якщо студент не був допущений до семестрового контролю (у зв'язку із недотриманням термінів проходження чи подання на кафедру звітної документації з практики без поважної причини чи інших причин) чи не виконав програму практики та отримав оцінку «FX», «F» за результатами семестрового контролю.

Ліквідація підсумкової академічної заборгованості з практики студентами, які не були допущені до семестрового контролю чи за його результатами отримали оцінку «FX», здійснюється шляхом повторного складання семестрового контролю в терміни, визначені директором навчально-наукового інституту відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти в Полтавському державному аграрному університеті.

Студент, який не приступив до виконання програми практики на базі практики без поважної причини чи за результатами семестрового контролю отримав оцінку «незадовільно» / «не зараховано», «F», має право повторного проходження практики за рахунок коштів фізичних та/або юридичних осіб відповідно до Положення про надання додаткових освітніх платних послуг з повторного опанування освітніх компонентів. Студент, який відмовився від повторного проходження практики або не виконав програму практики під час її повторного проходження, відрховується з Університету як такий, що не виконав навчальний план.

5.10. Студенту, який не приступив до виконання програми практики на базі практики та не з'явився на семестровий контроль з поважної причини, за погодження директора навчально-наукового інституту може бути надана можливість проходження практики в додатковий період, визначений наказом ректора Університету.

5.11. За підсумками навчальної практики керівник практики від кафедри готує і подає звіт на кафедру та у відділ практики та сприяння працевлаштуванню студентів і випускників.

5.12. За підсумками виробничої практики керівник практики від кафедри готує і подає звіт на кафедру.

5.13. Координатор практики зі спеціальності узагальнює результати проведення практики, на підставі звітів керівників практики від кафедри та протоколів засідання комісії із захисту звітів з практики, та подає звіт у відділ практики та сприяння працевлаштуванню студентів і випускників.

5.14. Підсумки практики обговорюються на засіданнях кафедри економіки та публічного управління, конференціях, круглих столах та інших заходах, а загальні підсумки на вчених радах ННІ ЕУПІТ та Університету.

5.15. Звітна документація з практики зберігається в структурних підрозділах Університету згідно номенклатури справ.

ДОДАТКИ

Додаток А

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

Кафедра економіки та публічного управління

ЗВІТ

з _____ практики
(виробничої)_____
(назва практики)¹

студента освітньо-професійної програми «Економіка підприємства»
спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини
спеціалізації С1.01 Економіка
_____ курсу _____ групи першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної/заочної форми здобуття освіти

(Прізвище, ім'я, по батькові студента)

База практики:

(найменування підприємства, установи, організації тощо)_____
(район, область)

Керівник практики від бази практики:

(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Керівник практики від кафедри:

(посада, прізвище, ім'я, по батькові)Захист звіту відбувся _____
(дата)

Оцінка: за 4-бальною шкалою _____

за 100-бальною шкалою, оцінка ЄКТС _____

Члени комісії: _____
(прізвища та ініціали)

Полтава 20 ____

¹ У випадку, коли назва практики співпадає з її видом, зазначається лише вид практики

Додаток Б

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та інформаційних технологій

**ЛИСТ ОЦІНЮВАННЯ
результатів проходження**

практики

(виробничої)

**студента освітньо-професійної програми «Економіка підприємства»
спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини
спеціалізації С1.01 Економіка**

**_____ курсу _____ групи першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної / заочної форми здобуття освіти**

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

Період практики: з «_____» _____ 20__ р. по «_____» _____ 20__ р.

Види робіт, що підлягають оцінюванню ¹		Максимальна кількість балів	Результат оцінювання	Підпис
<i>Результати проходження практики студентом, оцінка яких надана у відгуку-характеристиці керівника практики від бази практики</i>				
<i>Якість оформлення і змістовність наповнення щоденника та звіту з практики</i>				
<i>Виконання інших матеріалів, передбачених робочою програмою практики</i>				
Загальна кількість балів, нарахована керівником практики від кафедри (до захисту)²				
<i>Презентація студентом результатів проходження практики та відповідей на запитання членів комісії</i>				
Підсумкова оцінка:	кількість балів за 100-бальною шкалою			
	за 4-бальною шкалою			
	оцінка ЄКТС			

¹ Критерії оцінювання видів робіт та максимальна кількість балів за кожним з них визначаються у робочій програмі практики, розділ «Підведення підсумків практики і оцінювання її результатів»;

² Рекомендованою є максимальна кількість балів 59.